

Vijf bijzondere Slijmkoppen

Dieker, J. 2003. Five rare species of *Hygrophorus*. *Coolia* 46(2): 94.

Tijdens de excursie van de paddestoelenwerkgroep Z.O.-Veluwe op 13 november 2002 op het landgoed Den Bosch bij Brummen werd door Jo Pijnenburg een kleine witte plaatjeszwam ontdekt met opvallende oranjegele schubjes op de steel en vooral aan de hoedrand. Het bleek *Hygrophorus chrysodon* (Goudgerande slijmkop) te zijn: nieuw voor Nederland! (plaat 7, pag. 76). Hij werd ter plekke benoemd door Joop Ladage, die deze soort recent gezien had in de Jura. Er stond één exemplaar in een kleiberm met beuk langs een watervoerende sloot. Uit het feit dat de Goudgerande slijmkop ook in de ons omringende landen voorkomt en al is beschreven in het tweede deel van de Flora agaricina neerlandica (Arnolds, 1990), blijkt dat hij wel in Nederland verwacht werd.

In dezelfde berm stonden ook enkele exemplaren van *Hygrophorus eburneus* (Ivoorzwam). Van deze Rode-Lijstsoort (categorie EB, ernstig bedreigd) werden tijdens de excursie op drie plaatsen tientallen exemplaren gezien, zelfs in een bundel groeiend. Op het landgoed Voorstonden, ook in de buurt van Brummen, stonden in november een tiental exemplaren van *Hygrophorus persoonii* (Olijfkleurige slijmkop, EB; plaat 8, pag. 76) in een kleiberm met zomereik: een opvallende soort met een dikke, vlokig-slijmige steel en lichtgroen verkleurende lamellen bij ouderdom. Ook werd hier *Hygrophorus discoxanthus* (Verkleurende slijmkop) (BE, bedreigd) gezien.

Samen met de waarneming van *Hygrophorus penarius* (Droge slijmkop) (GE, gevoelig; ook deze soort was ten tijde van FAN2 nog niet uit ons land bekend) op 30 oktober in de kasteeltuin van het landgoed Rozendaal bracht dit het totaal aantal bijzondere Slijmkoppen op vijf.

Kortom, het was een goed jaar voor de Slijmkoppen in de omgeving van Brummen.

Literatuur

Arnolds, E.J.M. 1990. *Hygrophorus*. In: C. Bas, Kuyper, Th.W, Noordeloos, M.E. & Vellinga, E.C. (red.). Flora agaricina neerlandica 2: 115-132. Balkema, Rotterdam.

Jan Dieker, Zutphen

Spikkelschijfje op stuifzwam

Jalink, L.M. & M.M. Nauta. 2003. *Ascobolus crenulatus* on *Lycoperdon*. *Coolia* 46(2): 94-95.

Een bijzondere vondst: als iets dit predikaat verdient dan zijn het wel de stuifzwammen met daarop prachtig ontwikkelde schijfzwammetjes die Leo eind december 2002 ter determinatie kreeg. Bijzonder omdat in Europa op gasteromyceten eigenlijk nooit andere hogere fungi gevonden worden, met uitzondering dan van de Kostgangerboleet, *Boletus parasiticus*, op Aardappelbovist (*Scleroderma citrinum*).

De stuifzwam werd door Leo direct herkend als *Lycoperdon foetidum*, de Zwartwordende stuifzwam. Het materiaal was verzameld door Cor van der Sande, een bioloog die in zijn vrije tijd al jaren kijkt naar kevers in paddestoelen, en dan vooral in houtzwammen en gasteromyceten. Hij had de stuifzwammen op 7 november in de buurt van Ommen verzameld en vervolgens in een gesloten doosje op vochtig wc-papier bewaard.

De bedoeling is dat eventueel aanwezige keverlarven zich tot volwassen kevertjes ontwikkelen, zodat ze op naam gebracht kunnen worden. Helaas voor Cor kwamen er geen kevertjes uit, maar in plaats daarvan verschenen er kleine gelige, later bruinwordende schijfzwammetjes. Ze zaten over de hele vruchtlichamen van de stuifzwam, zowel onderaan als boven, en in beperkte mate ook op het vochtige papier.

Asco's zijn het specialisme van Marijke en zij had ook met deze bijzondere vondst weinig moeite. Het betrof het Olijfgeel spikkelschijfje, *Ascobolus crenulatus*. Onder de binoculair waren de schijfjes duidelijk te zien, geelachtig met bruine spikkels. De spikkels zijn de omhooggekomen asci met hun paarse rijpe sporen die reageren op licht. Onder de microscoop zijn deze paarsige, circa 10-15 x 6-8 µm grote sporen fantastisch om te zien (zie figuur 1): in de lengterichting hebben ze platte ribben die gedeeltelijk vervloeden (anastomosereren).

Het Olijfgeel spikkelschijfje staat normaal gesproken op mest en plasplekken, maar Van Brummelen (1967) vermeldt ook het voorkomen op met hondenurine doordrenkt papier en op rotte bladeren. Het voorkomen op fungi wordt nergens vermeld. Het feit dat dit Spikkelschijfje altijd op stikstofrijk substraat staat, zou erop kunnen wijzen dat er een hond of een vos over de stuifzwam geplast heeft. Waarschijnlijk is het schijfzwammetje echter gewoon misleid door de wetenschappelijke naam van de Zwartwordende stuifzwam die letterlijk vertaald "stinkende wolvenscheet" betekent (lycos = wolf; perdonai = een wind laten; foetidum = stinkend). Voor zo'n vergissing moet ons schijfzwammetje wel over een grondige kennis van zijn klassieke talen beschikken. Een heel bijzondere vondst dus.

Literatuur

Brummelen, J. van. 1967. A world-monograph of the genera *Ascobolus* and *Saccobolus* (Ascomycetes, Pezizales). Persoonia Supplement 1.

Figuur 1. De sporen van het Olijfgeel spikkelschijfje, *Ascobolus crenulatus*.

Leo Jalink & Marijke Nauta, Oegstgeest